

Sygn. akt II AKa 14/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący:	SSA Stanisław Rączkowski (spr.)
Sędziowie:	SSA Wiesław Pędziwiatr SSA Andrzej Kot
Protokolant:	Anna Turek

przy udziale Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej Marka Szczęsnego

po rozpoznaniu w dniu 20 lutego 2013

sprawy **D. R.**

o odszkodowanie i zadośćuczynienie z tytułu niesłusznego tymczasowego aresztowania w postępowaniu II K 550/07 Sądu Rejonowego w Nysie

z powodu wniesionej przez wnioskodawcę

od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu

z dnia 1 października 2012 r. sygn. akt III Ko 315/12

I. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok wobec wnioskodawcy D. R.,

II. stwierdza, iż wydatki wyłożone przez Skarb Państwa w postępowaniu odwoławczym ponosi Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

D. R., za pośrednictwem swojego pełnomocnika, wystąpił do Sądu Okręgowego w Opolu o zasądzenie na jego rzecz kwoty 27.040,61 złotych tytułem odszkodowania i 10.000 złotych tytułem zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie, zastosowane postanowieniem Sądu Rejonowego w Nysie II Wydział Karny z dnia 19 marca 2000 r. sygn. akt II Kol 37/00 na wniosek Prokuratora Rejonowego w Nysie wobec D. R. jako podejrzanego o czyn z art. 291 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

Wyrokiem z dnia 1 października 2012 roku, sygn. akt III Ko 315/12, Sąd Okręgowy w Opolu:

1. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz D. R. kwotę 10.000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz kwotę 3.739,56 zł tytułem odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami od daty uprawomocnienia się wyroku;

2. w pozostałej części wniosek oddalił;
3. kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Apelację od zapadłego orzeczenia wywiódł pełnomocnika wnioskodawcy, na podstawie art. 444 k.p.k. i art. 425 § 1-3 k.p.k. zaskarżając powyższy wyrok w pkt II tj. części oddalającej wniosek ponad kwoty zasądzone w pkt I zaskarżonego wyroku zarzucając:

- błąd w ocenie przez Sąd I instancji poprzez przyjęcie, że wnioskodawca D. R. nie poniósł wyższej niż zasądzona szkody majątkowej pozostającej w bezpośrednim związku przyczynowym z wykonaniem tymczasowego aresztowania, gdy tymczasem okoliczności sprawy przemawiają za zasądzeniem kwoty 21.432,40 zł na rzecz wnioskodawcy.

Podnosząc powyższe, pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt II poprzez zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz D. R. kwoty 21.432,40 zł.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pełnomocnika wnioskodawcy nie zasługiwała na uwzględnienie.

Idea naprawiania szkód wynikłych z wadliwych decyzji karnoprocesowych znalazła swe odbicie w Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych ONZ z 1966 r., który w art. 14 ust. 6 stanowi, że "każdemu skazanemu prawomocnie za przestępstwo, który odbył karę w wyniku takiego skazania, a następnie został uniewinniony lub ulaskawiony na tej podstawie, że nowy lub nowo ujawniony fakt dowiódł, iż nastąpiła pomyłka sądowa, przysługuje odszkodowanie", zaś w art. 9 ust. 5 Paktu stwierdza się, że prawo do odszkodowania ma też "każdy, kto został pokrzywdzony przez zatrzymanie lub aresztowanie niezgodne z prawem". Także Konstytucja RP z 1997 r. stwierdza w art. 41 ust. 5, że "każdy bezprawnie pozbawiony wolności ma prawo do odszkodowania". Materialnoprawne przesłanki odpowiedzialności Skarbu Państwa za niesłuszne skazanie zawiera art. 552 k.p.k. Zgodnie z treścią § 1 powołanego przepisu, oskarżonemu, który w wyniku wznowienia postępowania lub kasacji został uniewinniony lub skazany na łagodniejszą karę, służy od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, wynikłe z wykonania względem niego w całości lub w części kary, której nie powinien być ponieść. Odszkodowanie i zadośćuczynienie przysługuje również w wypadku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania lub zatrzymania (art. 552 § 4 k.p.k.).

W 2000 roku Prokuratura Rejonowa w Nysie prowadziła postępowanie przeciwko D. R.. Wnioskodawcy zarzucono popełnienie czynu polegającego na tym, że w okresie od 11 lutego do 25 lutego 2000 roku w N., działając czynem ciągłym wspólnie i w porozumieniu z żoną A. R., jako pełnomocnik (...) przyjął od J. K., pełnomocnika firmy (...), wyroby chemii gospodarczej o łącznej wartości co najmniej 400.000 zł, ukrył je w O. i zbywał wiedząc, iż zostały uzyskane przez K. za pomocą czynu zabronionego oraz użył w celu legalizacji transakcji sporządzone fikcyjnie faktury jako autentyczne w biurze (...), działając w ten sposób na szkodę P. Zakładów (...) w P. tj. czynu z art. 291 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. przy zast. art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

Postanowieniem z dnia 19 marca 2000 roku, sygn. akt II Ko¹ 37/00, Sąd Rejonowy w Nysie zastosował wobec wnioskodawcy D. R. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres dwóch miesięcy tj. od dnia 17 marca 2000 roku do dnia 17 maja 2000 roku.

Postanowieniem z dnia 11 maja 2000 roku Prokurator Rejonowy w Nysie uchylił środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania zastosowany postanowieniem z dnia 19 marca 2000 roku w stosunku do D. R. i zastosował wobec niego środek w postaci: oddania go pod dozór policji, poręczenia majątkowego i zakazu opuszczania kraju.

Wnioskodawca D. R. przebywał w warunkach izolacji od dnia 17 marca do dnia 12 maja 2000 roku.

Wyrokiem z dnia 11 marca 2011 roku Sąd Rejonowy w Nysie, sygn. akt II K 550/07, uniewinnił D. R. od zarzuczonego mu czynu. Powyższy wyrok został utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 8 lipca 2011 roku, sygn. akt VII Ka 332/11.

Zgodnie z powołanymi powyżej okolicznościami, w niniejszej sprawie nie budziło wątpliwości, że zgodnie z treścią art. 552 § 4 k.p.k. wnioskodawcy należne jest odszkodowanie za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, jakie poniósł w związku z niewątpliwie niesłusznym tymczasowym aresztowaniem.

Sąd I instancji podzielił stanowisko wnioskodawcy, że w związku z doznaną przez niego krzywdą zasadne było zasądzenie na jego rzecz kwoty 10.000 złotych tytułem zadośćuczynienia. Kwestią sporną była natomiast wysokość odszkodowania, które czyniłoby zadość rzeczywistej szkodzie jaką poniósł wnioskodawca w związku z niesłusznym zastosowaniem wobec niego najsurowszego środka zapobiegawczego.

Warunkiem przyznania odszkodowania jest ustalenie związku przyczynowego między mającymi miejsce w przeszłości zdarzeniami, a dzisiejszym stanem faktycznym. W orzecznictwie przyjmuje się, że związek przyczynowy jest kategorią obiektywną i należy go pojmować, jako obiektywne powiązanie ze sobą zjawiska nazwanego "przyczyną" ze zjawiskiem określonym, jako "skutek". Ustawodawca wprowadzając w art. 361 § 1 k.c. dla potrzeb odpowiedzialności cywilnej ograniczenie odpowiedzialności tylko za normalne (typowe, występujące zazwyczaj) następstwa działania lub zaniechania, z których szkoda wynikła, nie wprowadza pojęcia związku przyczynowego w rozumieniu prawnym, odmiennego od istniejącego w rzeczywistości. Ogranicza tylko odpowiedzialność do wskazanych w przepisie normalnych (adekwatnych) następstw. Istnienie związku przyczynowego, jako zjawiska obiektywnego determinowane jest określonymi okolicznościami faktycznymi konkretnej sprawy i dlatego istnienie związku przyczynowego rozpatruje się z punktu widzenia okoliczności faktycznych określonej sprawy. W pierwszej kolejności należy przy pomocy testu *conditio sine qua non* zbadać, czy pomiędzy określonymi elementami sytuacji faktycznej w ogóle zachodzi jakakolwiek obiektywna zależność, a zatem, czy badany skutek stanowi obiektywne następstwo zdarzenia, które wskazano, jako jego przyczynę. Jeśli odpowiedź jest negatywna, a zatem badany skutek nastąpiłby również mimo nieobecności tej "przyczyny", to wówczas należy przyjąć, że nie występuje żaden obiektywny związek przyczynowy i nie ma potrzeby dalszego badania, czy występuje związek przyczynowy "adekwatny" w rozumieniu art. 361 § 1 k.c. (tak: Sąd Najwyższy w uzasadnieniu do wyroku z dnia 15 lutego 2008 roku, sygn. akt I CSK 359/07, LEX nr 371447).

Uwzględniając powyższe oraz zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, Sąd meriti zasądził na rzecz wnioskodawcy D. R. kwotę 3.739,56 zł, która odpowiadała wysokości zarobku utraconego przez wnioskodawcę w związku z niesłuszną izolacją. Zasadności zasądzenia tej sumy skarżący nie negował.

Pełnomocnik wnioskodawcy wskazał jednak, że szkoda jaką poniósł D. R. w związku z zastosowanym wobec niego tymczasowym aresztowaniem nie ogranicza się jedynie do utraconych zarobków. Zdaniem apelującego, obejmuje ona ponadto utracony przez niego dochód, jaki by osiągnął gdyby zdecydował się kupić samochód marki I. (...). Wnioskodawca w dniu 25 lutego 1998 roku zawarł z firmą (...) S.A. w W. umowę leasingu (nr (...)), której przedmiotem był samochód I. (...). Po zakończeniu umowy leasingowej tj. w marcu 2000 roku leasingobiorcy przysługiwało prawo do zakupu tego samochodu na preferencyjnych warunkach finansowych. Wartość rynkowa tego pojazdu wynosiła 50.200 zł, a D. R. miał możliwość jego wykupu za cenę 28.767,60 złotych. Korzyścią jaką miał odnieść wnioskodawca była różnica pomiędzy tymi kwotami tj. 21.432,40 złotych. O zasądzenie tejże kwoty (ponad tę odpowiadającą utraconym zarobkom) z tytułu odszkodowania wnosił więc w apelacji pełnomocnik wnioskodawcy.

Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął, że wnioskodawca nie wykazał, aby powyższa szkoda majątkowa pozostawała w bezpośrednim związku z zastosowanym wobec niego tymczasowym aresztowaniem. Jak wynika bowiem z zeznań wnioskodawcy, które złożył na rozprawie w dniu 1 października 2012 roku, początkowo miał zamiar kupić przedmiotowy pojazd. Po rozważeniu okoliczności, że na majątku jego i żony zastosowano zabezpieczenie majątkowe, wnioskodawca zaczął się obawiać, że także zakupiony pojazd mógłby się stać przedmiotem takiego zabezpieczenia. Z tej też przyczyny wnioskodawca – za pośrednictwem żony A. R. – namówił do tego zakupu znajomego A. S. i

zawarł z nim ustną umowę, że po opuszczeniu aresztu będzie miał możliwość odkupienia od niego tego samochodu za kwotę wyłożoną za niego przez A. S.. Po opuszczeniu aresztu śledczego w maju 2000 roku wnioskodawca kilkakrotnie rozmawiał z A. S. na ten temat i cały czas miał możliwość wykupienia pojazdu (k. 58-60). Na wykupienie auta pozwoliłaby także sytuacja finansowa wnioskodawcy. Pieniądze, które posiadał początkowo przeznaczył na poręczenie majątkowe, ale następnie zostały one z tego poręczenia zwolnione. Wnioskodawca nie podjął też jakichkolwiek prób negocjowania z firmą leasingową przesunięcia terminu wykupu pojazdu będącego przedmiotem leasingu.

Oznacza to, że wnioskodawca D. R., pomimo realnych możliwości dokonania zakupu przedmiotowego pojazdu, sam z tego zrezygnował. Decyzja ta była spowodowana obawą, że także nowo zakupiony pojazd może się stać przedmiotem zabezpieczenia. Wnioskodawca nie dokonał tego także już po zwolnieniu majątku spod zabezpieczenia pomimo, że taką możliwość dał mu A. S..

Z powyższego wynika więc jednoznacznie, że brak wykupu przez wnioskodawcę pojazdu I. (...) nie był spowodowany jego niesłusznym tymczasowym aresztowaniem. Pomędzy zastosowaniem środka zapobiegawczego, a poniesioną przez wnioskodawcę szkodą nie zachodzi związek przyczynowy. Zasadnie więc przyjął Sąd Okręgowy, iż nie ma podstaw do zasądzenia na rzecz wnioskodawcy z tego tytułu odszkodowania.

W niniejszej sprawie Sąd I instancji dokonał wszechstronnej i wnikliwej analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego, a swoje stanowisko co do wysokości zasądzonych kwot przedstawił w sposób logiczny i w pełni przekonujący w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Mając powyższe na uwadze, zaskarżony wyrok należało utrzymać w mocy. Podstawę prawną rozstrzygnięcia stanowi art. 437§1k.p.k.

Podstawę orzeczenia o obciążeniu Skarbu Państwa kosztami postępowania odwoławczego o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne tymczasowe aresztowanie stanowił przepis art. 554 § 2 k.p.k.